

Pojam, proces i oblici inovacija

Univerzitet Crne Gore
Ekonomski fakultet Podgorica
Smjer Preduzetništvo
Tehnologija i inovacije

Pojam inovacija

- Latinski "innovare" - napraviti nešto novo
- "Proces poboljšavanja uvođenjem nečeg novog"
- "Uspješna primjena nove ideje"
- "Promjena koja na neki način poboljšavanja poslovanje"

Proces inovacija

1. Naučno otkriće

- Spoznaja nekog principa ili zakona koji, inače, postoji, ali do njegovog otkrića ljudi nisu znali da postoji
- Predstavlja novo znanje i osnovu za pojavu invencije
- X zruci, radioaktivnost, sila gravitacije, magnetno polje...

2. Invencija

- Pronalazak, izum
- Ideja praktične primjene naučnog otkrića, u obliku potpuno novog ili djelimično novog postupka ili proizvoda

3. Inovacija

- Proces uvođenja invencije u upotrebu
- Inovacija = invencija + ekonomska eksploatacija
- Predstavlja invenciju koja je doživjela tržišnu verifikaciju
- Inovacija kreira resurs

Integralni inovacioni proces

- Serija povezanih aktivnosti, koja uključuje:
  - Odgovor na potrebu ili mogućnost, koja zavisi od konteksta
  - Kreativni napor, koji, ukoliko je uspješan, rezultira uvođenjem novine
  - Potrebu za daljim promjenama

Inovacija kao specifičan oblik promjene

- Vrlo širok koncept koji se može definisati s obzirom na različite aspekte:
  1. Preduzetništvo
  2. Konkurentska prednost
  3. Inovacione aktivnosti i procesi
  4. Priroda inovacije

1. Preduzetništvo

“Inovacija je specifičan alat preduzetnika, sredstvo pomoću koga oni koriste promjenu kao mogućnost za različiti posao ili uslugu.”

Piter Draker
Guru menadžmenta

2. Konkurentska prednost

- Majkl Porter u prvi plan ističe mogućnost preduzeća da stekne konkurentsku prednost na osnovu inovativnosti

3. Inovacione aktivnosti i procesi

“Ne inovirati znači umrijeti!”

Kristofer Friman
Engleski ekonomista

3. Inovacione aktivnosti i procesi

“Inovacija predstavlja unapređenje i povećanje opsega proizvoda i usluga i povezanih tržišta, uspostavljanje novih metoda proizvodnje, nabavke i distribucije, uvođenje promjena u menadžmentu, organizaciji i uslovima rada zaposlenih.”

Evropska komisija
“Green paper of Inovation”, 1995.

4. Priroda inovacije

- Svaka inovacija predstavlja promjenu, ali svaka promjena ne predstavlja inovaciju
- Inovativna organizacija
  - Neophodnost inoviranja i upravljanja inovacijama u cilju uspješnog funkcionisanja
- Inovativnost organizacije
  - Osnova razvoja u smislu dugoročne profitabilnosti i konkurentnosti, kao i održavanja balansa između efikasnosti i efektivnosti

Stepen inovativnosti

1. Inventivnost
  - Preduzeće se bori za inovaciono liderstvo na osnovu proizvoda, pozicioniranja na tržištu i sl.
2. Adaptivnost
  - Preduzeće prepušta vođstvo drugima, a potom se brzo adaptira ili modifikuje proizvod ("inovativna imitacija")

Stepen inovativnosti

3. Ekonomičnost
  - Preduzeće ostvaruje konkurentsku prednost proizvodeći ono što su drugi već proizveli, ali uz niže troškove
4. Inovativne aplikacije
  - Preduzeće koristi raspoloživu tehnologiju, ali je kreativno primjenjuje u novim oblastima

Faktori koji utiču na stepen inovativnosti

1. Specifično konkurentsko okruženje u grani
  - Kupci (zahtjevi, vrednosni sistem potrošača...)
  - Proizvod (životni vijek proizvoda...)
  - Tehnologija (tehnološke performanse, životni ciklus tehnologija...)

Faktori koji utiču na stepen inovativnosti

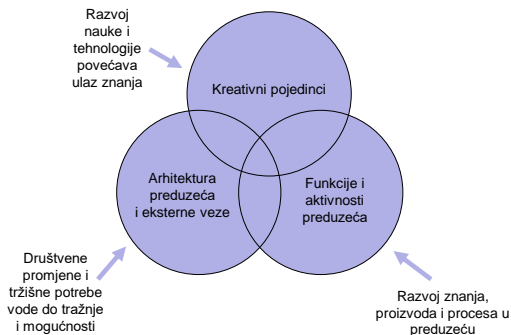
2. Inovativnost same organizacije

Upravljanje inovacijama

- Inovacioni proces je multifaktorski i podržan je informaciono-komunikacionim tehnologijama
- Funkcije preduzeća koje su posebno odgovorne za proces inovacija
  - Istraživanje i razvoj
  - Proizvodnja
  - Marketing

Elementi koji utiču na inovacioni proces

Funkcije menadžmenta inovacija

- Planiranje, organizovanje, koordinacija i kontrola inovacionih procesa i inovacija
  - Definisanje poslovne strategije i usklađivanje sa tehnološkom i marketing strategijom, kao i strategijom intelektualne svojine
  - Upravljanje inovacionim portfoliom za selekciju inovacionih projekata

Funkcije menadžmenta inovacija

- Planiranje, organizovanje, koordinacija i kontrola inovacionih procesa i inovacija
  - Generisanje ideja i kreiranje znanja usmjerenih na nove i usavršene proizvode, procese, tehnologije, organizaciju, marketing i sl.
  - Razvoj ideja kroz radne prototipe i njihovo prenošenje u proizvodnju, distribuciju i upotrebu
  - Razvoj sistema podsticanja inovacija i utvrđivanje inovacionih performansi

Tipologija inovacija prema Šumpeteru

1. Uvođenje novog proizvoda
2. Uvođenje novog metoda proizvodnje
3. Otvaranje novog tržišta
4. Osvajanje novog izvora sirovina ili poluproizvoda
5. Reorganizacija industrije

Priroda inovacije

- Radikalne (suštinske) inovacije i inkrementalne (evolutivne) inovacije
- OECD klasifikacija:
  - Primjena naučnog prodora
  - Bitna-suštinaka tehnička inovacija
  - Tehničko unapređenje ili promjena
  - Transfer tehnike u drugi sektor
  - Prilagođavanje postojećeg proizvoda novom tržištu

Oblici inovacija

1. Inovacije proizvoda/usluga
2. Inovacije procesa
3. Inovacije organizacije
4. Inovacije marketinga

1. Inovacije proizvoda/usluga

- Uvođenje proizvoda/usluge koji je potpuno nov ili značajno unaprijeđen, s obzirom na njegove karakteristike ili namjenu

Inovacije proizvoda isključuju:

- Neznatne modifikacije ili unapređenja
- Rutinska poboljšanja
- Redovne sezonske promjene (kod odjevnih predmeta)
- Prilagođavanja proizvoda jednom klijentu koji ne uključuje značajno drugačije karakteristike u poređenju sa proizvodom za druge klijente
- Promjene u dizajnu koje ne utiču na funkciju, namjenu ili tehničke karakteristike proizvoda ili usluge
- Ponovna prodaja novog proizvoda ili pružanje usluge od strane drugog preduzeća

Primjeri inovacija proizvoda

- Materijali poboljšanih karakteristika (kompozitni materijali, eko-plastika, kevlar, teflon...)
- Sistem za globalno pozicioniranje (GPS)
- Kamere u mobilnim telefonima
- Bežične mreže u lap-top računarima
- Prehrambeni proizvodi sa novim funkcionalnim karakteristikama (margarin bez holesterola, jogurt sa plemenitim kulturama bakterija...)
- Proizvodi sa značajno smanjenom potrošnjom energije

Inovacije usluga

1. Da li su i koliko usluge inovativne?
2. Kako se može razumjeti relacija između inovacija usluga i inovacija proizvoda/procesa?
3. Kakva je relacija između inovacija i ekonomskih performansi usluga?

Inovacije usluga

- Analiza inovacija usluga je specifična
- Nejasna ("fuzzy") priroda biznis usluge

Osnovne karakteristike usluga

- Bliska interakcija između proizvodnje (stvaranja) i korišćenja (konzumiranja) usluge
- Neopipljiva priroda outputa usluge
- Značajna uloga ljudskih resursa u realizaciji usluge
- Slaba zaštita intelektualne svojine u oblasti usluga

Primjeri inovacija usluga

- Novi servisi koji značajno unapređuju pristup korisnika robama/uslugama (npr. preuzimanje iznajmljenog automobila na kućnoj adresi)
- Internet usluge (npr. e-banking)
- Novi tipovi pozajmica (npr. zajam sa promjenjivim iznosom rate, ali fiksnim konačnim iznosom)
- Izrada veb sajtova, gdje novi servis (informacije o proizvodu, finansijska podrške...) može biti besplatno ponuđen klijentima
- Uvođenje pametnih kartica i višenamjenskih plastičnih kartica
- Sistem za kontrolu snabdijevanja, koji omogućava klijentima da provjeravaju isporuke prema specifikaciji u ugovoru

2. Inovacije procesa isključuju:

- Neznatne promjene ili unapređenja
- Povećanje proizvodnih kapaciteta ili mogućnosti pružanja usluge kroz povećanje proizvodnje, uvođenje logističkih sistema koji su poput onih koji se već koriste

Primjeri inovacija procesa

- Proizvodnja
  - Nova tehnologija proizvodnje, poput automatizovane opreme ili senzora koji mogu sami podešavati proces
  - Alati koji sijeku pomoću lasera
  - Automatsko pakovanje
  - Digitalizacija procesa štampe
- Isporuka i operacije
  - Portabl skeneri/računari za evidentiranje robe
  - GPS sistemi za praćenje transporta
  - Automatski sistemi koji reaguju na glas
  - Nove i značajano unaprijeđene računarske mreže

3. Inovacije organizacije

- Ključne komponente
  - Uticaj na poslovnu praksu u inovaciji organizacije
  - Radne sredine u inovaciji organizacije
  - Eksterne relacije preduzeća u inovaciji organizacije

Primjeri inovacija organizacije

- Poslovna praksa
  - Kreiranje nove baze podataka pozitivne prakse i drugih znanja za veću dostupnost drugima
  - Uvođenje integrisanog sistema za posmatranje aktivnosti preduzeća
  - Uvođenje menadžment sistema za kompletno upravljanje proizvodnjom ili uvođenje upravljanja lanaca snabdijevanja
  - Uvođenje trening programa za kreiranje efikasnih funkcionalnih timova koji integrišu osoblje različitih iskustava i nivoa odgovornosti

Primjeri inovacija organizacije

- Organizacija radnih mjesta
  - Decentralizacija odgovornosti zaposlenih u preduzeću
  - Formiranje formalnih ili neformalnih timova, u cilju unapređenja pristupa znanju i njegovoj distribuciji iz različitih sektora preduzeća
  - Implementacija sistema za rano obavješćavanje i otkrivanje grešaka, u cilju identifikacije uzroka grešaka i smanjivanje njihove učestalosti

Primjeri inovacija organizacije

- Eksterni odnosi
  - Uvođenje standarda kontrole kvaliteta za dobavljače i podugovarače
  - Outsorsing funkcije proizvodnje ili istraživačko-razvojne funkcije
  - Uspostavljanje saradnje u istraživanju sa univerzitetima i drugim istraživačkim institucijama

4. Inovacije marketinga

- Ključne komponente
  - Projektovanje proizvoda
  - Pozicioniranje proizvoda
  - Promocija proizvoda
  - Formiranje cijena

Primjeri inovacija marketinga

- Dizajn i pakovanje
  - Značajne promjene u dizajnu/liniji radi dobijanja novog izgleda i pojave proizvoda
  - Fundamentalno novi dizajn, sa ciljem da se proizvodu da ekskluzivniji izgled
- Pozicioniranje (prodajni kanali)
  - Licenciranje proizvoda
  - Direktna ili ekskluzivna prodaja
  - Novi koncept prezentacije proizvoda

Primjeri inovacija marketinga

- Cijena
  - Novi metod, koji dozvoljava kupcima da odaberu željene karakteristike proizvoda na veb sajtu preduzeća, i nakon toga, da vide cijenu za proizvod željenih specifikacija
  - Varijabilne cijene roba i usluga, u skladu sa zahtjevima korisnika
  - Specijalne ponude, koje su, jedino, dostupne onima koji posjeduju određene kreditne ili povlašćene kartice

Primjeri inovacija marketinga

- Promocija
  - Korišćenje robnog žiga
  - Pojavljivanje proizvoda u reklamama ili TV programu
  - Predstavljanje simbola novog brenda namijenjenog pozicioniranju preduzeća na novom tržištu
  - Promovisanje proizvoda upotrebom poznatih ličnosti, modnih ikona ili grupa, koje predstavljaju predvodnike trendova